

της καρδιάς, μὰ ὄχι κι' ὀλότρελα βιοίαις. Ἐρχεται πρώτη ἡ ἀγάπη τοῦ Μέλους καὶ τῆς Φιλίας, ἀγάπη ποῦ γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε σιγανὰ καὶ κρυφὰ σὲ βιολέττα, κρυφὰ καὶ σιγανὰ ἔβγαλε τὰ λουλούδια τῆς μέσα στὶς δύο ἐκείνες ψυχές, ποῦ γραυτὸ τους εἶτανε νὰ χωριστοῦνε μιά μέρα, — εἶτανε δύο ἀδερριῶν τέκνα, — μὰ μὲ τί πόνο χωρίστηκαν, καὶ μὲ τί σφάζιμο τῆς καρδιάς! « Ἀχ, ν' ἀγαπίσαι, καὶ ὡς τόσο νὰ τυραννίσσαι », λέγει καὶ ξαναλέγει, ὁ δόλιος ὁ Μέλιος, κ' εἶναι αὐτὸ τὸ λυρικώτερο μέρος τῆς τρυφερῆς ἱστορίας του.

Αὐτὴ ἡ ἱστορία, λεγμένη μὲ λόγια καθάρια σὰν κρύσταλλα, ποιντικὰ σὰ μάννας χαδέματα, ἀθῶα σὰν κόρης πρώτη λαχτάρα, αὐτὴ ἡ ἱστορία ποῦ ἀνέβαζε καθετὶς γήινο στὸν οὐρανὸ, καὶ καθετὶς οὐράνιο κατεβάζει στὴ γῆ, — αὐτὴ εἶναι τὸ Δῶρο ποῦ ἐτοιμάζει σὲ χερσόγραφο ὁ Σεντής γιὰ τὴν ἀγαπημένη του τὴν Ἑλία, τὴν ἀραβωνισμένη μὲ τὸν καλόκαρδο τὸν Κωστή. Μόλις ὅμως τελειώνει τὴν ἱστορία τῶν δύο ἐκείνων περιστεριῶν ὁ Σεντής, κι' ἀρχινᾷ τὴ δική του, τῆς δευτέρας ἀγάπης τὴν ἱστορία, τῆς ἀγάπης ποῦ κρύβει μὲς τὴν καρδιά του πρὸς τὴν ἴδια τὴν ἀραβωνιστική του Κωστή! Κι' αὐτὴ σιγανὰ καὶ φυσικώτατα ξετυλίγεται, μὰ εἶναι ἀκόμα δυνατώτερη, ἀκόμα πρὸ ἀντρίκια. Τὴν ἀφίνει τὴν ἀγάπη του ὁ Σεντής καὶ παίρνει τὸ γλυκὸ τῆς τὸ δρόμο, κι' ὅσο πηγαίνει, γράφει αὐτὴ, κι' ἀπσώνει τὸ μορφο δῶρο του. Γίνεται κι' αὐτὴ ἡ ἀγάπη σὰν τὴν ἄλλη διπλῆ, κι' αὐτὴ ἀνθίζει καὶ μὲ τᾶρωμά της μεθαίει τίς δύο ἀγαπημένες ψυχές.

Θλιβερὴ ἱστορία κι' αὐτὴ, γιατί γραμμένο της εἶναι νὰ τελειώτῃ λυπητερά, μὰ γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ Σεντή λυρικά καὶ χαρμόσινα. « Τί τὴ θέλω τὴ ζωὴ δίχως ἀγάπης », λέγει πολλές φορές ὁ Σεντής, — κι' αὐτὸ εἶναι τὸ ποιητικώτερο μέρος τῆς δευτέρας ἱστορίας, — « τί τὴ θέλω δίχως ἀγάπης τὴ ζωὴ, ὡς κι' ὁ θάνατος μὲ τὴν ἀγάπη γλυκὸς γίνεται ». Καὶ λέγοντας τὸ γλυκὸ αὐτὸ τραγούδι τελειώνει τὴ ζωὴ του ὁ τρυφερός ὁ Σεντής, παραπολὺ τρυφερός γιὰ νὰ ζήσει, ὄχι ὅμως καὶ δειλὸς γιὰ νὰ κρύψῃ τὸν καμὸ του ἀπὸ τὸ μεγάλοκαρδο τὸν Κωστή, ποῦ τότε συχωρεῖ καὶ τότε συμπονεῖ μὲ τὴ μεγάλη καρδιά του. Δυὸ πρὶα φύλλα προφαίνει νὰ γράψῃ ἀκόμα ὁ Σεντής στὸ « Δῶρο τοῦ Γάμου », καὶ πεθαίνει ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴν ἀγάπην ὄχι καθὼς ὁ Βέρτερ, μόνον μὲ τὴ χαρὰ στὴν καρδιά του, ποῦ ἀγάπης καὶ πεθαίνει ἀγαπώντας.

Αὐτὸς εἶναι ὁ σκελετὸς τῶν δύο παραμυθιῶν, καὶ καθὼς κάθε σκελετὸς, εἶναι ἄχαρος φυσικά. Γιὰ νὰ βρῆτε τὸ αἶμα, τὴ σάρκα καὶ τὴν ὀμορφιά, πρέπει νὰ διαβάσετε τὸ βιβλίον.

Φιλοσοφικὸ βιβλίον, κι' ὡς τόσο μαγεύει. Εἰστέρα τὸν ἐξηγεῖ τὸ σκοπὸ του στὴν ἀπίερωσθ ποῦ κάμνει στὴν ἀρχὴ, τοῦ σεβαστοῦ Anatole France. Ὁ Ψυχάρης πάντρεψε τὴν καρδιά μὲ τὸ νοῦ, καὶ μᾶς ἔβγαλε φιλοσοφικὸ ποίημα. Βλέπει τῆς ἀγάπης τ' ἀστέρια, τὰ περιγράφει σὰν ποιητῆς, καὶ σὰν ἀστρονόμος ἐξηγεῖ τὸ μεγάλο τους δρόμο, καὶ μὲ τᾶση τέχνη, ποῦ δὲν καλονοιάθει ποῦ παύει ἡ ποίηση καὶ σοῦ ἀρχί' ἡ ἀνάλυση.

Συλλογίστηκα καὶ ξανασυλλογίστηκα ποῖος ἄλλος δικός μας καταπιάστηκε τέτοια δουλειά. — καὶ κανένα δὲ βρῆκα! Μικρίν νὰ βρεθοῦνε μιμηταὶ του καὶ σ' αὐτὴν τὴ μεγάλη τέχνη, καθὼς βρεθῆκανε στὴ γλωσσικὴ ἐπιστήμη του.

Ὁ Ψυχάρης μ' αὐτὸ τὸ βιβλίον μᾶς χάραξε δρόμο καινούριο καὶ μεγάλο. Φτάνει μας πιά ἡ στιχουργικὴ ποίηση, αὐτὴ εἶναι ἀπομεινάρια παλιῶν καιρῶν δὲ λέγω γιὰ τὰ τραγούδια, αὐτὰ πάντα θὰ ζοῦν καὶ θὰ μᾶς μαγεύουνε μὲ τὴ μουσικὴ τους. Μὰ εἴη ἡ ἄλλη ποίηση τώρα καὶ μπρὸς θὰ εἶναι πεζὴ, καὶ πεζὴ θὰ μᾶς παίρνῃ ἀπὸ τὸ χέρι μὲς στὰ λειβάδια τῆς ἀληθινῆς τῆς ἀγάπης.

Ἐνα ψεγάδι τοῦ βρῆκα τοῦ « Δῶρου τοῦ Γάμου », ποῦ δὲν εἶτανε ρωμαϊκὰ γραμμένο. Μὰ κι' αὐτὸ ἀσήμαντο πρᾶμα. Πρῶτο, ποῦ τὸ ξεγνώρις καθὼς διαβάσεις τὴ χαριτωμένη γλώσσα τῆς ἀγάπης — τὴ γαλλικὴ. Ἐπειτα, γίνεται νὰ μὴν εἶναι καὶ στὸ ρωμαϊκὸ γραμμένο τὸ γλυκὸ αὐτὸ παραμῦθι.

Ὁ τόμος τελειώνει μὲ δύο μικρότερα ἔργα ποῦ τὰ γνωρίζουμε, — ἅς εἶναι καλὰ ἡ Ἐοτία. Τὸ « Μουσαφίρη » καὶ τὴν ἀμίμητη « Ζούλια ».

Δεῦ - 4919 - 1ου / 93 Α.

ΑΠΟ ΗΜΕΡΑΣ ΕΙΣ ΗΜΕΡΑΝ

“ΔΩΡΟ ΓΑΜΟΥ,” (*)

Ἐγὼ στὸ τραπέζι μου ἓνα δῶρο γλυκονόματο δῶρο ὀνομάζεται « Δῶρο Γάμου ». Ἐγὼ ὅμως τὸ λέγω δῶρο μεγάλης καὶ τρυφερῆς καρδιάς σ' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα.

Εἶναι βιβλίον τὸ δῶρό μου, καὶ τὸ διάβασα μὲ λαχτάρα. Σὰν τὸ διάβασα, μοῦ ἦρθε νὰ πάρω τὴν πέννα καὶ νὰ γράψω ἄλλον ἕναν τόμο καὶ νὰ πῶ τί λογῆς δῶρο εἶναι. Παίρνω τὴν πέννα, καὶ τώρα τρέμω νὰ τ' ἀγγίξω, μὴν τύχη καὶ τὸ χαλάσω, μὴν τύχη καὶ θαμπώσω τὴ λάμψη του.

Ὅταν πρωτοδιάβασα τοῦ Ψυχάρη τὴ « Ζούλια », εἶπα, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ποιητῆς, καὶ λυρικός καὶ δραματικός. Ἐχεῖ δὲν μέγала καλά, καρδιά τρυφερὴ σὰ βλαστάρι, νοῦ δυνατό καὶ γερὸ σὰν πλατάνι. Κρίμα ποῦ παιδεύεται μὲ τὴν ἐπιστήμη αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, εἶπα, καὶ δὲ μᾶς γράφει κι' ἄλλες μερικὲς « Ζούλιες ». Τὸ « Δῶρο τοῦ Γάμου » μ' ἔκαμε νὰ τοῖς νοιώσω βαθύτερα τὸν Ψυχάρη. Μπορεῖ καὶ τὰ δύο νὰ τὰ κάμνῃ. Εἶναι ἐπιστημονικὸς ποιητῆς ὁ Ψυχάρης.

Σπάνιον πρᾶμα εἶναι νοῦς καὶ νὰ δημιουργῆ καὶ ν' ἀναλύῃ. Καὶ μὰ τὸ ναί, λίγους, πολὺ λίγους γνωρίζω, κι' αὐτοὺς ξένους, ποῦ τὰ κατώρθωσαν καὶ τὰ δύο μὲ τὴν ἴδιαν τέχνη. Ἐκεῖ ποῦ παρασταίνει τὰ τρυφερώτερα καὶ τ' ἀγνότερα κάλλη τῆς ἀληθινῆς τῆς ἀγάπης, στέκεται καὶ σοῦ δείχνει τὴν ἐξαισία μηχανὴ ποῦ δουλεύει σὲ κάθε ἀνθρώπου καρδιά. Σκύβεις, καὶ βλέπεις ἐκεῖ μέσα τὴ ψυχὴ σου καθρεφτισμένη.

Εἶναι δύο ἱστορίες τὸ « Δῶρο τοῦ Γάμου » δύο ἱστορίες, καὶ δύο ἀγάπες ἀγάπες ποῦ ἔχουν ὅλη τὴ γυμνὴ ἀπλότητα τῆς ρωμαϊ-

(*) Cadeau de Noces—Jean Psichari—Calmann Lévy, Paris.